

RECENZJA

osiągnięcia naukowego:

pt.: „*Drzwi i wrota w Gdańsku od średniowiecza do współczesności.*”

oraz cyklu powiązanych tematycznie publikacji,

a także

istotnej aktywności naukowej, projektowej, organizacyjnej i dydaktycznej

w postępowaniu habilitacyjnym

dr Katarzyny Dareckiej

I. Podstawa opracowania recenzji:

- pismo Przewodniczącej Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka Pani prof. dr hab. inż. arch. Lucyny Nyki z dnia 11.06.2025 r. (L.dz.W-40/32.2025/WAR) informujące o Uchwale Rady Dyscypliny Naukowej Architektura i Urbanistyka z dnia 11.06.2025 r. działającej na podstawie art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo i Szkolnictwo wyższe i nauce* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669 z późn. zm.) oraz Uchwały Senatu PG nr 399/2023/XXV z 20 września 2023 r. o wyznaczeniu mnie na Recenzenta i Członka Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*, wszczętym na wniosek Pani dr Katarzyny Dareckiej w dniu 19 marca 2025 r.;
- *Ustawa z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 r. nr 65 poz. 595, z późniejszymi zmianami);
- *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 września 2011r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego* (Dz. U. z 2011 Nr 196, poz. 1165);
- *Ustawa z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.);
- *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024r. poz. 1571 z późn. zm.);
- *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym, oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* (Dz. U. z 2018r. poz. 261) i in.

II. Otrzymane materiały:

- wniosek Habilitantki z dnia z dnia 19.03.2025 r. o przeprowadzanie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka, skierowany do Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej, za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej, z określeniem przez nią osiągnięć naukowych będących podstawą ubiegania się o nadanie tego stopnia, w postaci autorskiej monografii naukowej:

K. Darecka, *Drzwi i wrota w Gdańsku od średniowiecza do współczesności*, Gdańsk 2024, wydana przez Politechnikę Gdańską (ISBN: 978-83-64333-51-4) i Muzeum Gdańskie (ISBN: 978-83-967183-0-3), ss. 431,

oraz cyklu 5 powiązanych tematycznie, autorskich i współautorskich, artykułów naukowych:

K. Darecka, *Badania, konserwacja i adaptacja przyziemia ratusza Głównego Miasta Gdańska*, „Wiadomości Konserwatorskie”, 2019, nr 58, s. 133-143;

- K. Darecka, K. Piątkowska, E. Ratajczyk-Piątkowska, *Metodologia i metodyka odtwarzania stolarki okiennej w zabytkowych obiektach. Muzeum Bursztynu w Wielkim Młynie*, „Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation”, 2023, nr 75, s. 129-143;
- K. Darecka, A. Kriegseisen, *Wieniec, kamieniczki oficerskie i latarnia Twierdzy Wisłoujście w Gdańsku. Badania, konserwacja, adaptacja. Wybrane zagadnienia*, „Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation”, 2025, nr 81;
- M. Bigoś-Bojarska, K. Darecka, *Zespół Przedbramia ulicy Długiej w Gdańsku. Prace konserwatorskie i adaptacyjne*, [w:] *Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego*, red. A. Dobry, wyd. Muzeum Zamkowego w Malborku, Malbork 2010, cz. 1-3, s. 225-242;
- K. Darecka, *Brama Wyżynna. Konserwacja i adaptacja obiektu historycznego do współczesnych funkcji*, „Renowacje i Zabytki”, 2013, nr. 3, s. 117-121.

— dokumentacja załączona do wniosku habilitacyjnego, zawierająca następujące elementy w wersji drukowanej i elektronicznej:

1. Wniosek,
2. Dane wnioskodawcy,
3. Autoreferat,
4. Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektura i urbanistyka,
5. Załączniki:
 - Dyplomy i nadania,
 - Oświadczenia o współautorstwie,
 - Zaświadczenie o współpracy z Instytutem Herdera w Marburgu,
 - Porozumienie o współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej,
 - Zaświadczenia o udziale w projektach,
 - Program konferencji,
 - Nagrody,
6. Cykl artykułów odnoszących się do zagadnień z konserwacji i adaptacji zabytków architektury do pełnienia nowych funkcji użytkowych - zwłaszcza muzealnych.
7. Książka: *Drzwi i wrota w Gdańsku od średniowiecza do współczesności*.
8. Przykładowa dokumentacja dotycząca stolarki okiennej i drzwiowej.
9. Pendrive - wszystkie dane w wersji cyfrowej oraz wszystkie publikacje w układzie chronologicznym.

III. Informacje podstawowe

Pani Katarzyna Darecka ukończyła w 1984 r. Państwowe Policealne Studium Plastycznego w Tarnowie, uzyskując tytuł technika *sztuk plastycznych o specjalności konserwacja wyrobów artystycznych i dzieł sztuki, konserwacja mebli*, a następnie w 2001 r. wyższe studia na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, na kierunku *ochrona dóbr kultury*, w zakresie *konserwatorstwa*, otrzymując tytuł zawodowy magistra.

W różnych okresach pracowała Ona jako konserwator zabytków w różnych instytucjach, w tym: w Spółdzielni Pracy Wytwórców „NOWA” w Sopocie jako konserwator zabytków rzemiosła artystycznego (1985-1988); w firmie „Skarabeusz” jako konserwator zabytków rzemiosła artystycznego i detali wystroju wnętrz (1992-1998); w Urzędzie Ochrony Zabytków w Gdańsku jako Inspektor ds. zabytków ruchomych i dotyczących stolarki okiennej (2003-2005) oraz w Muzeum Gdańska w Pracowni Konserwacji Architektury (od 2004, do dziś).

W 2013 r. Habilitantka obroniła pracę doktorską pt. *„Okna w Gdańsku od XIV do lat 30. XX wieku. Stolarka, oszklenie, okucia”*, pod kierunkiem promotorskim prof. dr hab. inż. arch. Aleksandra Piwka z Wydziału Architektury Politechniki Gdańskiej. W roku 2015 r. uzyskała stanowiska kustosa dyplomowanego nadany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

IV. Refleksja ogólna

Szczególną kategorią kulturowego dziedzictwa przeszłości są zabytki. Otoczone prawną opieką państwa – zarówno w postaci obiektów ruchomych i nieruchomych, jak i w postaci muzealiów, mają zabezpieczoną ochronę oraz długie trwanie i wieczną pamięć.

Dokonujące się dziś jednak przemiany architektury zabytkowej wymagają już innej, bardziej wiarygodnej rejestracji form, procesów i zjawisk. Wymagają też wnikliwej analizy i oceny ich skutków działania, zwłaszcza w kontekście pojawiających się zagrożeń — postępującej globalizacji i utraty kulturowej tożsamości narodów i wspólnot lokalnych. Wymagają też rewizji metod rejestracji i kreacji konserwatorskiej ze względu na dokonujący się w ostatnich dekadach postęp technologiczny. Pogłębione analizy z wykorzystaniem nowych metod cyfrowych powinny stanowić wsparcie dla wszelkich działań konserwatorskich i projektowych, stanowiąc podstawę do powstania logicznie skonstruowanej i doświadczalnie zweryfikowanej metodyki projektowania konserwatorskiego i architektonicznego oraz jej zaplecza prawnego, inżynieryjno-technicznego, technologicznego, ekonomicznego i estetycznego. Budować powinny kanwę do sformułowania, opracowania i określenia modelowych kierunków przekształceń i innego też wykorzystania tej architektury i jej przypadków tzw. „dobrej praktyki”, z zapewnieniem jej nowej służebności, uwzględniającej jej racjonalną konserwację, modernizację, adaptację i rozbudowę, uczynioną zgodnie ze współczesnymi uwarunkowaniami i potrzebami cywilizacji, ale zapewniającej zarazem rozwojową ciągłość tradycji i harmonię ze środowiskiem kulturowym i przyrodniczym. Działania te i potrzeba ich wzmocnienia są dziś bardzo potrzebne, tym bardziej, że poza zakres konwencjonalnej, nieraz fałszywej, powtarzalności form historycznych i ich bezrefleksyjnego cytowania nie jesteśmy dziś nadal w stanie w sferze konserwatorskiej, zwłaszcza w naszym kraju, twórczo wyjść. Nadal u nas ideowe, twórcze, nowoczesne projekty architektury w środowisku zabytkowym, spójnie powiązane ideowo z ich poprzednikami, są w zdecydowanej mniejszości. Nie mogą się przebić. Są nawet incydentalne!

Istnieje dziś więc pilna potrzeba określenia metodyki działań, które nadadzą właściwy bieg wszystkim przemianom architektury zabytkowej. Odwołując się do kulturowego kontekstu środowiska w którym powstały i do wielowiekowej tradycji istnienia tej architektury, wskazać one powinny na różne też uwarunkowania tych działań i metody spełnienia współczesnych, cywilizacyjnie określonych, potrzeb jej ochrony i przekształcania.

V. Ocena osiągnięcia naukowego

Tego istotnego dla nauki i praktyki konserwatorskiej problemu długiego trwania i kontrolowanej zmienności zabytków, z ich służebnym dopasowaniem do czasów współczesnych, podjęła się w swojej wieloletniej pracy naukowo-dydaktycznej dr Katarzyna Darecka. Praca jej – stanowiąc zasobną w różnorodne formy architektonicznych elementów i detali bazę, dobrze udokumentowaną i przeanalizowaną, aż do metodycznego jej, praktycznego zastosowania w projektach konserwatorsko-architektonicznych – w adekwatnym do potrzeb zakresie, aspiruje. Dokonując rejestracji, opisu, walerizacji, kategoryzacji i aksjologicznej oceny tej sfery architektury oraz jej współczesnego zastosowania i adaptacyjno-modernizacyjnego przekształcania, podejmuje go nie tylko w aspekcie poznawczym, ale również użytkowym, zastosowania w praktyce projektowej. Tutaj pierwszy atut i naukowo-badawcze osiągnięcie tej działalności, wiążące genezę z celem jej pracy oraz jej służebność i znaczenie dla ochrony dziedzictwa naszej narodowej, regionalnej i lokalnej kultury.

Pożądaną dziś w nauce, międzydyscyplinarny dyskurs architektury i sztuki oraz historii i konserwacji zabytków stanowi silne podłoże intencjonalne tej działalności. Choć dotyczy ona zawężonej sfery architektonicznych elementów i detalu obiektów zabytkowych, jej podstawowy cel badawczy można ekstrapolować metodycznie również na inne jej sfery, różnych kategorii ich architektury. Może być ona służebna dla całej architektury zabytkowej, pojmowanej w aspekcie jej ochrony i konserwacji, a nawet – perspektywnie ujmując – także projektowania i kreacji nowej architektury, zachowującej ideową i stylistyczną więź z architekturą dawną.

Główna część pracy Habilitantki bazuje na rejestracji wartości architektury, uzyskanych zwłaszcza podczas terenowych badań architektonicznych *in situ*. Czyni to najpierw poprzez obserwację, rejestrację rysunkową stanu istniejącego, pogłębione kwerendy źródeł archiwalnych oraz problemowe i typologiczne kontekstowanie, wreszcie poprzez graficzną i werbalną analizę porównawczą, interpretację wyników, ocenę i wnioskowanie. Wobec pewnego zaniku zainteresowania współczesnej cywilizacji badaniem i ochroną dziedzictwa materialnego i niematerialnego kultury człowieka oraz poszukiwania jej ciągłości w czasach współczesnych – szczególnie w dyscyplinie *architektury i urbanistyki* – czynią Jej działalność naukowo-badawczą w tym zakresie pracą bardzo potrzebną i aktualną.

Rejestracja i utrwalenie pamięci o ważnych dla tożsamości kulturowej utworach architektury, stanowi więc podstawowy cel i efekt poznawczy działalności Habilitantki, zwłaszcza, gdy podbudowana jest ona kompetencjami i szczególną wrażliwością na piękno rzemiosła artystycznego, ukształtowaną w procesie ustawicznej edukacji, od technika sztuk plastycznych w specjalności konserwacji wyrobów artystycznych i dzieł sztuki oraz mebli, poprzez dyplomowanego magistrą ochrony dóbr kultury, w zakresie konserwatorstwa, doktora architektury, po muzealnego kustosa.

Wszelkie działania zmierzające do ratowania tej lokalnej tradycji należy więc bezwarunkowo docenić i wesprzeć. W dziele rejestracji tej architektury oraz jej zrozumienia i opisanie, w tym również prób ich ochrony i transmisji jej wartości, zwłaszcza poprzez konfrontację przeszłości z teraźniejszością, są zawsze produktywne i nauce architektury bardzo potrzebne. Szczególnie, gdy dotyczą wyjątkowej, choć nietrwałej i podatnej na zmiany, sfery detalu architektury.

5.1 Monografia

Najistotniejszym osiągnięciem Habilitantki jest monografia pt.: *Drzwi i wrota w Gdańsku od średniowiecza do współczesności* (Gdańsk 2024, wydana przez Politechnikę Gdańską i Muzeum Gdańskie, ss. 431, 16 rozdziałów), będącą problemową kontynuacją badań podjętych przez Nią w ramach opublikowanej dysertacji doktorskiej pt.: *„Okna w Gdańsku od XIV do lat 30. XX wieku. Stolarstwo, oszklenie, okucia”*.

Już samą próbę podjęcia się przez Autorkę badań z tego zakresu, w tak kompleksowym i interdyscyplinarnym ujęciu, należy wysoko ocenić. Zwłaszcza, że po dogłębnym zapoznaniu się z nią, uznać ją należy za próbę w pełni udaną.

Przedstawione w układzie chronologicznym studium, choć ograniczone w przywołanych przykładach drzwi i wrót do miasta Gdańsk, lecz mogące być w metodzie ekspozycji wartości, ekstrapolowane także na inne środowiska kulturowe, można rozpatrywać na wielu jej zasadniczych płaszczyznach: ideowo-symbolicznej (aksjologicznej), systematycznej (typologiczno-formalnej), konserwatorskiej, historycznej (stylistycznej i faktograficznej) i inżyniersko-technicznej. Te ostatnie zdają się przeważać w ujęciu Autorki.

Wskazując jedynie sygnał na wagę tych elementów architektury warto odnotować, że drzwi i wrota przez wieki nabyły różnych ważnych konotacji ideowych i symbolicznych, i to one wszelkim formom, ich funkcjom, a także techniczno-materiałowej budowie i estetycznemu ukształtowaniu, nadają właściwy sens. Symbolika wszelkich bram, wrót i drzwi prowadzących z przestrzeni do przestrzeni, łączących i oddzielających je zarazem od siebie, wynika przede wszystkim z ich istoty inicjacyjnej. Jako formy ruchome są takimi elementami, poprzez które dokonuje się „przejście” przez granicę dwu przestrzeni o odmiennym statusie. Stanowią one wyłom w granicy rozdzielającej te przestrzenie. We wszystkich kulturach świata są jednym ze sposobów – naznaczonego określoną praktyką religijną, obrzędem czy misterium (np. tzw. rytuałem przejścia - *[rites de passages]*) – ich powiązania. Bo choć drzwi czy bramy były uważane za symbol siły i władzy, w istocie swej jednak, zawsze symbolizowały jakieś „przejście”. W przeciwieństwie do ściany czy muru, stanowiły symbol-łącznik pomiędzy jednym światem lub stanem a drugim, sacrum i profanum, pomiędzy znanym i nieznanym, światłem i ciemnością, zewnątrz i wewnątrz, codziennością i krainą tajemnicy. Wy-

obrażają początek, koniec, śmierć, zmianę, ochronę tajemnicy, vulwę, gościnność, ludzką duszę, Chrystusa, Marię i in. We wszystkich kulturach brama była też zarówno egzemplifikacją wejścia do Królestwa Niebieskiego, do nieba, jak też wejściem do szeolu, do piekła. Przykładem są choćby słynne „Korsuńskie Wrota” w soborze Świętej Sofii w Nowgorodzie Wielkim, na których obok ikonnicznego wyobrażenia Wniebowstąpienia Pańskiego ze Zbawicielem stojącym na lwie i żmii znajduje się kołatka z wyobrażeniem lwa z otwartą paszczą. Symbole lwa i żmii, będące symboliczną transpozycją diabła i piekła zdają się tu wskazywać na symboliczne znaczenie mrocznej, zachodniej strony świątyni, jako granicy, poprzez którą należy przejść, ażeby móc kroczyć ku jej części wschodniej, ku Wschodowi stanowiącemu prawdziwą „Światłość Bożą”.

Potwierdza to, że drzwi stanowią element architektury szczególny, istotny dla niej głównie ze względu na swoje znaczenie i esencję symboliczną, element podlegający procesom przemiany swych symbolicznych konotacji w historii, element bogaty w formie i treści, którą ona wypełnia, zależnie od kultury która powołała go do życia. Przemianę tę Autorka, w sposób właściwy dla środowiska w którym ten element występuje, w środowisku zurbanizowanym miasta Gdańsk – pieczętującym i z wielką kulturą ekspozycji werbalnej i graficznej – przekazuje.

Istotnym, ważnym dla tej pracy osiągnięciem, jest podjęcie się przez Autorkę próby stworzenia różnych kategorii typologii form drzwi i wrót, adekwatnie do epoki w których one powstały, biorących pod uwagę różne też kryteria ich rozpatrywania, w tym m.in. według znaczenia budowli w których się znajdują i ich miejsca w mieście czy sposobu ich otwierania/zamykania. Kategorizuje je również wedle wielkości, zastosowanego materiału, konstrukcji, dekoracji, kolorystyki, okuć etc. – ukazując całą ich różnorodność i wielofunkcjonalność. Najważniejszym chyba jest jednak przeprowadzenie pogłębionych analiz technicznej budowy drzwi, technologii ich wykonania oraz transpozycji historycznych ich form na ich formy współczesne – zrealizowane i niezrealizowane. Świadczą one o kreatywnym, twórczym podejściu Autorki tych projektów, nie ograniczającym się przy tym wyłącznie do samych drzwi, lecz rozpatrującym je w kontekście innych, współdziałających z nimi elementów architektury budowli, z nawiązaniem do epoki i kontekstu kulturowego, w którym powstawały. Z architekturą drzwi ściśle związana jest bowiem architektura choćby portali, portyków, przedsionków, czy ganków wejściowych. Ma to swoje istotne znaczenie dla recepcji całościowego sensu i wymowy symbolicznej drzwi i wrót.

Praca ma prawidłową konstrukcję metodologiczną. Przywołuje bogatą bazę źródłową i ikonograficzną. Jest kompleksowa w swoim ujęciu. Analizuje dogłębnie i w sposób systematyczny wszystkie podjęte w niej, związane z tematem zasadniczym, problemy badawcze. Sformułowane tezy pracy skrupulatnie i logicznie udowadnia, prowadząc do wyjaśnienia wielu, dotąd nierozpoznanych aspektów związanych z konstrukcją, dekoracją i kolorystyką drzwi i wrót, oraz prawidłowościami dotyczącymi ich powiązań stylistycznych i typologicznych. Ma bardzo bogatą bibliografię. Poza literaturą naukową i archiwaliami istotnym źródłem były wzorniki, dawne encyklopedie oraz podręczniki budowlane i stolarskie. Podstawą pozyskania bogatej ikonografii były kwerendy w zbiorach instytucji gdańskich, toruńskich i wrocławskich, a także w Marburgu i Berlinie. Praca zawiera bardzo bogaty materiał ilustracyjny w postaci fotografii własnych stanu istniejącego, stanu sprzed prac konserwatorskich i archiwalnych (sprzed 1945 r.) oraz doskonałych, precyzyjnie wykonanych rysunków technicznych, z przeprowadzonych i opracowanych przez Autorkę, inwentaryzacji pomiarowo-rysunkowych (ponad 150 dokumentacji) wraz z rozwarstwieniem chronologicznym, a także rysunki archiwalne (XVI-XX w.) i wizualizacje stanu pierwotnego.

Na osobne odnotowanie zasługuje metodyka prowadzenia przez Habilitantkę badań zabytkowej stolarki podczas ekspedycji terenowych jej występowania, połączona z analizą otworów i ościeży drzwiowych, a także detektywistycznym badaniem śladów po osadzeniu dawnych drewnianych zamknięć w postaci kotew, gniazd lub haków po zawiasach, umożliwiających określenie wielkości, liczby i form skrzydeł drzwiowych. Inwentaryzacje Autorka realizowała metodami tradycyjnymi, przy użyciu: „taśm mierniczych, suwmiarek, wzornika profili, dalmierza laserowego oraz przyrządów pomocniczych, takich jak druciki czy lusterka do ustalenia złączy stolarskich”. W identyfikacji pomocne

były rozwiązania opublikowane w dawnych podręcznikach stolarskich oraz analizy komparatystyczne. Również w odkrywaniu pierwotnej kolorystyki i sposobu opracowania powierzchni Autorka przeprowadziła skrupulatne badania konserwatorskie w postaci sondażowych odkrywek i badania próbek do analiz laboratoryjnych.

Monografia reprezentuje wysoki poziom naukowy i ma bardzo dużą wartość poznawczą. Stanowi bardzo cenną pozycję, zarówno w naukowej dyscyplinie *architektura i urbanistyka*, jak i w dyscyplinie *sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki*. Może być uznana w pełni za naukowe osiągnięcie interdyscyplinarne.

5.2 Cykl artykułów

Uzupełniającym elementem osiągnięcia jest cykl publikacji, na które składają się trzy artykuły publikowane w naukowych czasopismach punktowanych (zgodne z art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy) oraz dwa artykuły publikowane w czasopismach o charakterze naukowym. W wątkach problemowych cyklu artykuły te wzajemnie się uzupełniają. Podejmowane w nich zagadnienia dotyczą różnych sposobów adaptacji zabytkowej architektury do nowych funkcji, co ma zasadnicze znaczenie zarówno w udostępnieniu tych obiektów społeczeństwu, jak również w ich ochronie konserwatorskiej. Zaprezentowano w nich różny zakres aktywności użytkowej, od przygotowania historycznych pomieszczeń do zwiedzania, bez wprowadzania nowoczesnej infrastruktury, co zrealizowano np. w kamienicach oficerskich Twierdzy Wisłoujście, po pełne adaptacje na funkcję ekspozycji muzealnych, z zastosowaniem nowoczesnej infrastruktury technicznej w celu uzyskania specyficznych warunków klimatycznych, przeciwpożarowych, bezpieczeństwa i ochrony zbiorów, co zrealizowano w Wielkim Młynie, Zespole Przedbramia i Ratuszu Głównego Miasta (pełniącego pierwotnie funkcję Komory Palowej i Akcyzowej). We wszystkich analizowanych przykładach Autorka poprzedziła wprowadzenie tych prac adaptacyjnych rzetelnymi i kompleksowymi badaniami. Nowa, wprowadzona w nich funkcja muzealna umożliwiła dalsze użytkowanie zabytków, zgodnie z ich dawnym statusem. Pozwoliła na wyeksponowanie ich wartości kulturowo-historycznych, z udostępnieniem zwiedzającym w celach poznawczych i edukacyjnych.

Tezy szczegółowe projektów realizowanych w opisywanych miejscach wynikają bezpośrednio z dokonywanych interwencji projektowych – konserwatorskich i architektonicznych – związanych z lokalizacją zabytku, jego statusem, wielkością, przesłaniem ideowym, charakterystyką parametryczną i estetyczną, strukturą funkcjonalno-przestrzenną oraz zespołem wartości, którą on reprezentuje.

Do efektów naukowych dokonań – badawczych i praktycznych – należą więc nie tylko artykuły naukowe, opublikowane w zbiorach monograficznych i czasopismach naukowych, ale przed wszystkim sporządzone dokumentacje konserwatorskie i architektoniczne wybranych zabytkowych obiektów architektury o których one traktują, stanowiące ich werbalizację. Są nimi też wystawy prezentujące wyniki badań, eksperymentów, projektów i realizacji, referaty konferencyjne. Jest nią wreszcie konserwowana, restaurowana, adaptowana i rekonstruowana architektura, która jest publikacją najtrwalszą z możliwych. Świadectwem jej jakości są również uzyskane nagrody w konkursach. Potwierdzeniem tego w działalności Habilitantki jest uzyskana przez nią w 2017 r. ogólnopolska nagroda: *Sybilla - XXXVIII Konkurs na Wydarzenie Muzealne Roku 2017 w kategorii Konserwacja i ochrona dziedzictwa kultury za zadanie: Od Komory Palowej do galerii Palowa. Badania - konserwacja - adaptacja*.

Recenzent, po analizie opisu wyników badań i działalności projektowo-rejestracyjnej Habilitantkę, przekazanych w Autoreferacie, monografii i zbiorze publikacji, dostrzega wyjątkową wartość i służebność dla kultury i nauki.

Konkluzja

Przedstawiona do oceny monografia oraz wybrany, spójny tematycznie cykl artykułów, ze względu na różnorodność podejmowanych problemów, są wielowątkowe i interdyscyplinarne. Dotyczą różnych, lecz tematycznie i problemowo zbliżonych sfer badawczych architektury zabytkowej. Ale nawet przy konieczności interdyscyplinarnego ujęcia badanej problematyki i uwzględnienia jej wielu aspektów – poszczególne artykuły są czytelne, zarówno, co do spełnienia intencji i celów, którym służą, jak i wagi przesłania ogólnego, stanowiącego diagnozę stanu i hipotetyczną prognozę reakcji i rozwiązań. Interdyscyplinarność ta nie przeciwdziała ich ideowej spójności, dając syntetyczny obraz podjętej problematyki. Należy je uznać za w pełni spełniające warunki istotnego osiągnięcia naukowego. Ich wkład w rozwój nauki architektury i o architekturze, w aspekcie eksperymentalnym, jest znaczący.

Prezentowane osiągnięcie ma rozbudowane studium problemowe, wyprowadzone ze środowiska Habilitantce znanego, a przez to wiarygodnie przeanalizowanego. W prowadzonych przez nią badaniach analityczno-porównawczych odczuwa się ciągłą obecność prób i efektów wdrożenia do Jej działalności eksperymentalnej – praktyki rejestracyjnej (inwentaryzacji pomiarowo-rysunkowych) i projektowej. Związek badań i praktyki projektowej w dyscyplinie *architektura i urbanistyka* jest podstawą Jej naukowej działalności eksperymentalnej. I tak być powinno w tej dyscyplinie, choć nie często to się dziś niestety zdarza.

VI. Inne osiągnięcia naukowe

6.1 Wśród innych pozycji publikacyjnych, niezgłoszonych jako główne osiągnięcie naukowe, w okresie lat 2016-2025, Habilitantka wydała drukiem najpierw swoją rozprawę doktorską (K. Darecka, *Okna w Gdańsku od średniowiecza do współczesności. Stolarka, oszklenie, okucia*, MG, PG, Gdańsk 2016) oraz 3 inne monografie, w różnych zespołach autorskich (A. Szarszewski, A. Piwek, P. Samół, J. Dargacz, K. Darecka, *Ubodzy, chorzy Sieroty. Szpitale dawnego Gdańska w okresie średniowiecza i nowożytności*, MG, GUMED, Gdańsk 2019; K. Darecka, A. Frąckowska, *Straty wojenne. Ratusz Głównego Miasta w Gdańsku*, MG, Gdańsk 2020; K. Darecka, I. Jastrzebska-Olkowska, *Straty wojenne. Dwór Artusa i Sień Gdańska w Gdańsku*, MG, Gdańsk 2020). Związane są one tematycznie z ekspozycją i ochroną lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz odtworzeniem strat dóbr kulturowych miasta Gdańsk, z którym jest ona zawodowo związana.

Pozostałe publikacje Habilitantki powstały w 2 okresach.

Pierwszy dotyczy jej działalności przed uzyskaniem stopnia doktora i tutaj publikacje koncentrują się wokół zagadnień elementów architektury, małej architektury, urządzeń, umeblowania, detali oraz malowideł ściennych (polichromii) w obiektach zabytkowych Gdańska. Problematyką kontynuowaną, zapoczątkowaną w doktoracie, jest problematyka stolarki okiennej i drzwiowej, w której ma największe rozpoznanie i dorobek praktyczny. Doświadczenie pozyskane podczas rejestracji zasobów, prowadzonych inwentaryzacji, kwerend i analiz komparatystycznych z powodzeniem przenosi więc na inne sfery eksploracji i na inne obiekty (K. Darecka, *Zabytkowa stolarka drzwiowa w Zespole Przedbramia w Gdańsku*, [w:] *Rzemiosło artystyczne w Prusach Królewskich*, red. J. Kriegseisen, UG, Gdańsk 2009, s. 9-21; K. Darecka, *Kolorystyka gotyckich drzwi w gdańskich kościołach*, [w:] *Zabytkowa stolarka we wnętrzach sakralnych i jej problematyka konserwatorska*, red. J. Krawczyk, UMK, Toruń 2010, s. 299-306; K. Darecka, *Kłopoty z kolorem stolarki okiennej po II wojnie światowej w Gdańsku i jego okolicach*, [w:] *Kolorystyka zabytkowych elewacji od średniowiecza do współczesności. Historia i konserwacja*, red. K. Guttmejer, Warszawa 2010, s. 275-284; K. Darecka, *Gothic woodworking of doors in Gdansk (Poland), construction, decoration, use of colour and conservation*, [w:] *La Nature, rythme et danse des saisons dans les stalles médiévales: actes du colloque Misericordia International de Bâle (septembre 2006)*, red. F. Billiet, Brepols, Turnhout 2011, s. 113-124).

Habilitantka podejmuje też rozważania na temat wspomnianych innych elementów architek-

tury wnętrza i ich wystroju, poświadczając swoją otwartość na inne sfery badań oraz badania o charakterze interdyscyplinarnym (K. Darecka, *Problematyka techniczna i konserwatorska prospektu organowego z kościoła Św. Trójcy w Gdańsku*, [w:] *Zabytkowa stolarka we wnętrzach sakralnych i jej problematyka konserwatorska*, red. J. Krawczyk, UMK, Toruń 2010, s. 215-222; K. Darecka, hasła: *Relikty malowidła ściennego z alegoriami cnót i występów z Ratusza Głównomiejskiego w Gdańsku, XV w.*, *Skarbczyk ścienny z Ratusza Głównomiejskiego w Gdańsku, XV w.*, [w:] *Fundacje artystyczne na terenie państwa krzyżackiego w Prusach. Katalog Wystawy*, red. B. Pospieszna, MZM, Malbork 2010, s. 235, 302).

W drugim okresie swojej działalności naukowej, po uzyskaniu stopnia doktora (2013 r.) zdecydowanie zwiększa swój dorobek publikacyjny (12 pozycji).

Kontynuując wątki w których się dotąd najbardziej specjalizuje, osiągając w nich wysokie kompetencje badawcze i uznany dorobek publikacyjny (stolarka okienna i drzwiowa: K. Darecka, *Wybrane detale stolarki architektonicznej znalezione w trakcie badań archeologicznych w latach 2001-2003 w Zespole Przedbramia ul. Długiej w Gdańsku*, [w:] *Zespół Przedbramia ul. Długiej w Gdańsku. Studium archeologiczne*, red. A. Pudło, MG, Gdańsk 2016, s. 221-230; K. Darecka, *Okiennice - średniowieczne zamknięcia otworów okiennych*, [w:] *Jatki mięsne w Gdańsku od XIV do XX w.*, red. A. Pudło, MG, Gdańsk 2018, s. 15-120; K. Darecka, *Stolarka okienna, drzwiowa i klatek schodowych w zabudowie placu Wałowego*, [w:] *Stare Przedmieście*, red. J. Dargacz, K. Kurkowska, MG, Gdańsk 2019 (Historie Gdańskich Dzielnic, t. 2), s. 307-327; K. Darecka, *Przykłady osiemnastowiecznej stolarki okiennej w architekturze Oruni*, [w:] *Stare Szkoty, Orunia, Lipce, Święty Wojciech*, red. J. Dargacz, L. Molendowski, MG, Gdańsk 2025 (Historie Gdańskich Dzielnic, t. 6 (w druku); K. Darecka, A. Kriegseisen, *„Domki Oficerskie” problematyka konserwatorska: elewacje, okna, drzwi, kolorystyka*, [w:] *Twierdza Wisłoujście - baza królewskiej floty wojennej w XVII w.*, red. W. Ossowski, MG, Gdańsk 2025 (w druku), podejmuje także inne, ważne zagadnienia badawcze.

Do nich należy problematyka konserwatorska obiektów sakralnych m.in. gotyckich stalli (K. Darecka, *Gothic Stalls and Benches in Gdansk and their Conservation Issues*, [w:] *The Profane Arts Norms and transgressions*, red. N. Reed Kline, P. Hardwick, Brepols, Turnhout 2016, s. 193-205) oraz ikonografii i detalu w kościele dominikanów w Gdańsku (K. Darecka, *Kościół św. Mikołaja w ikonografii i jej znaczenie w badaniu detalu architektonicznego*, [w:] *Dominikanie w Gdańsku. 800 lat zakonu dominikanów w Polsce*, red. K. Darecka, A. Frąckowska, MG, Gdańsk 2021, s. 53-64).

Osobną problematykę stanowi zbiór artykułów dotyczących prac konserwatorskich podejmowanych we wnętrzach Ratusza Głównego Miasta Gdańska (K. Darecka, *Prace konserwatorskie we wnętrzach Ratusza Głównego Miasta Gdańska w latach 1949-1970*, [w:] *Od ratusza do muzeum. Początki Muzeum Gdańska 1970-1989*, MG, Gdańsk 2020, red. E. Barylewska-Szymańska, J. Dargacz, s. 100-139; K. Darecka, A. Frąckowska, *Ratusz Głównego Miasta w Gdańsku. Wyposażenie wnętrz przed i po II wojnie światowej*, [w:] *Kolekcje. Kształtowanie, historia, dziedzictwo utracone*, red. M. Mielnik, MNG, Gdańsk 2020, s. 339-355) i innych położonych w tym mieście obiektów, będących w zakresie opieki Muzeum Gdańska (K. Darecka, *Muzeum Bursztynu (w Zespole Przedbramia ulicy Długiej)*, [w:] *Raport z działalności Muzeum Gdańska za lata 1970-2020*, red. W. Ossowski, E. Barylewska-Szymańska, A. Frąckowska, J. Marszałec, MG, Gdańsk 2022, s. 52-60; K. Darecka, J. Harasim-Grym, *Ocalone dziedzictwo. Badania archeologiczne, architektoniczne oraz prace konserwatorskie prowadzone przez Muzeum Gdańska*, [w:] *Raport z działalności Muzeum Gdańska za lata 1970-2020*, red. W. Ossowski, E. Barylewska-Szymańska, A. Frąckowska, J. Marszałec, MG, Gdańsk 2022, s. 388-423). To ważny zbiór, dokumentujący wysokie kompetencje konserwatorskie i duże zaangażowanie badawcze Habilitantki.

Opracowuje też zawartości opisowe haseł do katalogu wystawy (K. Darecka, Hasła: *Zegar słoneczny na południowo-wschodnim narożniku Ratusza Głównego Miasta Gdańska, Brązowe złącze z zaworami, Drzwi zewnętrzne, wejściowe do Wieży Więziennej Zespołu Przedbramia, Malowidła ścienne w Wielkim Krzysztofie* [w:] *Pod Królewską Koroną. Kazimierz Jagiellończyk a Gdańsk w 560. rocznicę wielkiego przywileju. Katalog wystawy*, red. E. Bojaruniec-Król, MG, Gdańsk 2017, s. 83,

88, 117, 120).

Wśród artykułów opublikowanych w innych czasopismach naukowych – zarówno przed uzyskaniem stopnia doktora (3 pozycje: K. Darecka, *Okna w kamienicy przy Długim Targu 43. Historia i problemy konserwatorskie*, „Wiadomości Konserwatorskie”, 2005, nr 17, s. 6-13; K. Darecka, *Gotycka stolarka drzwiowa w Gdańsku, budowa, dekoracja, kolorystyka i konserwacja*, „Ochrona Zabytków”, 2005, nr 2, s. 29-40; K. Darecka, *Wystrój Wielkiej Sali Rady Ratusza Głównego Miasta Gdańska. Wybrane zagadnienia z historii i konserwacji*, „Wiadomości Konserwatorskie”, 2012, nr 31, s. 36-43), jak i po jego uzyskaniu (3 pozycje: K. Darecka, *Okna w Dworze Artusa w Gdańsku. Historia, problematyka konserwatorska i wymiana*, „Biuletyn Konserwatorski Województwa Pomorskiego”, 2013, z. 1, s. 45-52; K. Darecka, *Detale architektury Drogi Królewskiej w Gdańsku na obrazie Antona Möllera Grosz czynszowy*, „Wiadomości Konserwatorskie”, nr 52, 2017, s. 49-58; K. Darecka, *Drzwi gotyckie na Żuławach i w ich bezpośrednim otoczeniu. Konstrukcja, okucia, kolorystyka*, „Wiadomości Konserwatorskie - Journal of Heritage Conservation”, 2024, nr 78, s. 7-28) – dominują również zagadnienia dotyczące konserwacji stolarki okiennej i drzwiowej oraz wystroju wnętrz. Głównym środowiskiem kulturowym zainteresowania badawczego Habilitantki jest miasto Gdańsk i Żuławy oraz problematyka kultury lokalnej i kultury regionu.

Habilitantka podejmuje też pracę redakcyjną będąc członkinią jednej redakcji naukowej monografii (*Dominikanie w Gdańsku. 800 lat zakonu dominikanów w Polsce*, red. K. Darecka, A. Frąckowska, Gdańsk 2021).

Wszystko to stanowi o skoncentrowaniu Habilitantki na zagadnieniach konserwatorskich dotyczących poszczególnych elementów i działań w sferze architektury zabytkowej, takich jak stolarka okienna i drzwiowa i różnych ich kategorii, typów, miejsc lokacji w obiektach i ich właściwości oraz architekturą wnętrz, ich wystroju, wyposażenia i umeblowania. Badania są wyprowadzone zawsze z bieżących potrzeb eksploracji tych elementów oraz potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy o nich, w intencji zapewnienia im ochrony, konserwacji lub dalszego funkcjonowania w innych warunkach użytkowych. I znów podkreślić należy ten ścisły związek prowadzonych przez Nią badań z praktycznym znaczeniem architektury, ujawniającym się zwłaszcza w projektowaniu procesów jej konserwacji, restauracji, adaptacji i przekształcenia, a także procesu transponowania jej wartości w architekturze współczesnej, zgodnie z potrzebami adaptacyjnymi. Skoncentrowanie Habilitantki na potrzebach środowiskowych kultury lokalnej – wynikające zarówno z Jej zakresu pracy zawodowej i dydaktycznej, jak przede wszystkim z Jej zakorzenienia kulturowego – poświadcza, że w problematyce tej stała się ekspertem i znawcą przedmiotu.

Dlatego też w tej sferze działalność tę oceniam bardzo dobrze.

6.2. Osiągnięcia projektowe

Działalność naukowo-badawcza, co już podkreślono w recenzji wielokrotnie, w sposób bezpośredni wiąże się, a nawet wynika z użytkowych potrzeb konserwatorskich architektury zabytkowej. Od początku swojej kariery zawodowej Habilitantka stara się w sposób naturalny i niewymuszony, godzić badania z praktyczną sferą jej działalności twórczej, w zakresie kreacji retrospektywnej i prospektywnej. Od początku też zajmuje się zagadnieniami dawnej stolarki architektonicznej: okien, drzwi i wrót, a także stropów, podłóg i klatek schodowych, głównie w obiektach architektury powstałej w Gdańsku.

W tym aspekcie ważnym osiągnięciem praktycznym jej pracy badawczej, projektowej i konserwatorskiej jest przywracanie historycznej architekturze Gdańska właściwych, autentycznych lub zbliżonych do nich, form stolarki okiennej i drzwiowej, wraz z ich strukturą geometrycznego rysunku podziałów i dekoracją, materiałem, rzeźbiarskim reliefowaniem i kolorystyką. Po odbudowie zniszczonych w czasie II wojny światowej budynków dokonano błędnych ujednoliceń stolarki, którą, w wyniku badań, stara się Habilitantka, najpierw w konsultacji ze specjalistami w tym zakresie (np. prof. Jana Tajchmana z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu), a później także w pojedynkę, korygować i naprawiać. Dzięki podjętym przeze Nią badaniom oraz projektom od 2004 r. nastąpiła

powolna zmiana w stosowaniu właściwych jej wzorców typologicznych. Wprowadzono np. wzorowane na historycznych, czerwone okna z romboidalnymi szybami w kamienicy Nowy Dom Ławy, przylegającej do Dworu Artusa. Późniejsze zmiany objęły także okna m.in. w samym Dworze Artusa, Twierdzy Wisłoujście, dawnej Aptece, Wielkim Młynie, Żurawiu, Zespole Przedbramia, Twierdzy Wisłoujście i innych kamienicach.

Stało się to asumptem do wypracowania przez Habilitantkę swoistej metodyki restauracji i transponowania pierowotypów okien stosowanych dla każdego historycznego budynku, adekwatnie do czasu jego stosowania w średniowieczu, w renesansie, w okresie rokoka czy na początku XX w. Zastosowanie odpowiedniej procedury metodycznej, dogłębnych i wszechstronnych badań *in situ*, kwerend archiwalnych oraz analiz komparatystycznych ma bowiem zasadniczy wpływ na dobór właściwej formy, konstrukcji, techniki szklenia i koloru etc. Wypracowanie tych metod oraz standardów opracowania dokumentacji takiej stolarki jest osiągnięciem własnym Habilitantki. Jest ono w ciągłym procesie doskonalenia, konsultacji i weryfikacji z ekspertami, producentami stolarki i stolarzami. Nie jest to bowiem osiągnięcie stałe i zamknięte, lecz otwarte na nowe impulsy badawcze, nowe fakty, źródła, zmiany techniczne i technologiczne oraz nowe potrzeby cywilizacyjne.

Habilitantka we współpracy z architektami wykonywała także projekty ideowej rekonstrukcji stolarki, łączące cechy historyczne z nowoczesnymi rozwiązaniami technicznymi. Rysunki obejmowały widoki i przekroje oraz detale rozwiązań, zarówno konstrukcyjnych, jak i dekoracyjnych, np. profili szczeblin czy kolorystyki, dostosowanej do jej formy i czasu powstania, oraz do elewacji, jej elementów i detali. Podczas prac wykonawczych sprawowała autorskie nadzory konserwatorskie.

Waga tych osiągnięć projektowych jest bardzo duża. Ma bowiem istotne znaczenie dla estetyki, formy i wiarygodności historycznej i współczesnej architektury. Pelen spis wykonanych badań i projektów przekazany został w *Wykazie* (...), pkt II. 5. W załączniku nr 10 wyszczególniono dwie przykładowe tego typu dokumentacje. Są one wykonane bardzo skrupulatnie i profesjonalnie. Stanowią potwierdzenie wysokich kompetencji, uzyskanych w praktycznym spełnieniu się działalności naukowej Habilitantki.

Konkluzja

Habilitantka podjęła w swojej działalności naukowej eksperymenty w kilku sferach badawczych i kilku też dyscyplinach. Najistotniejszym wkładem w dyscyplinę naukową *architektura i urbanistyka* jest jej pogłębione badanie historycznego detalu architektonicznego, w szczególności badanie stolarki architektonicznej takiej jak: okna i drzwi, a także stropy czy klatki schodowe, jako istotniejszych elementów składowych każdego budynku, zarówno pod względem estetyki ich formy zewnętrznej i wewnętrznej, jak i służebności funkcjonalnej. Rozpoznanie jej dotyczy ich genezy i ewolucji w czasie, a także głównych, charakterystycznych ich cech, w zakresie kwalifikacji stylistycznej i datowania, stolarskiej konstrukcji, budowy materiałowej, dekoracji, kolorystyki. Rozpoznanie tych elementów i detali architektury jest kluczowe w realizacji prac konserwatorskich prowadzonych przy zabytkach – projektowych i wykonawczych. W swoich działaniach badawczych Habilitantka jest kontynuatorką badań nad historycznym detalem architektonicznym rozpoczętych na pocz. XX w. przez architektów Technische Hochschule w Gdańsku – Wilhelma Singera, Ottona Rollenhagena, Karla Webera, Paula Buddeburga.

VII. Aktywność naukowa lub artystyczna

7.1. Muzeum Gdańska

Habilitantka jest zawodowo związana z ochroną zabytków architektury, realizując naukową i artystyczną głównie w Muzeum Gdańska, w tym pracę naukowo-badawczą dotyczącą badania i opracowywania zbiorów. Poza badaniami przygotowuje wytyczne i ramowe programy prac oraz sprawuje nadzory konserwatorskie. Do zbiorów przynależących do Muzeum należą najważniejsze zabytki architektury Gdańska, w tym Ratusz Głównego Miasta, Twierdza Wisłoujście, Dwór Artusa,

Dom Uphagena, Zespół Przedbramia ul. Długiej, Wielki Młyn, Brama Wyżynna, Dwór Ernsttal, a do niedawna Brama Nizinna i mury miejskie. Praca badawcza dotyczy elementów i detalu architektury oraz wystroju jej wnętrza. Sednem jej jest powiększanie stanu wiedzy o tych zabytkach oraz właściwe przygotowanie prac konserwatorsko-budowlanych lub też częściowo rekonstrukcyjnych, zmierzających do adaptacji tych obiektów na cele muzealne i udostępnienie ich zwiedzającym. To wymagało wyjazdów studyjnych w celu przeprowadzenia kwerend archiwaliów, analiz porównawczych i kontekstowych do miast w Polsce i Europie. Habilitantka wyszczególniła wyprawy do: Torunia, Chełmna, Wrocławia, Bremy, Lubeki, Lüneburga, Ratyzbony, w związku z przygotowaniem programów prac konserwatorsko-remontowych wnętrza Ratusza Głównego Miasta oraz wyprawy do Wenecji, w związku z badaniem stropu (z 1608 r.) w Wielkiej Sali Rady. Przeprowadziła też badania porównawcze w Holandii, w związku z pracami w Twierdzy Wisłoujście i in.

7.2. Instytut Herdera w Marburgu

Jednym z przejawów aktywności naukowej Habilitantki za granicą jest jej współpraca od 2010 r. z Instytutem Herdera w Marburgu, co wiąże się z jej zaangażowaniem podczas wyjazdów studyjnych na kwerendy ikonograficzne dotyczące zabytków gdańskiej architektury, ich detali oraz wystroju wnętrza. Wyniki przeprowadzonych badań prezentowała m.in. w 2010 r. na konferencji w Marburgu i w publikacji. W 2019 r. przebywała na miesięcznym stażu naukowym. W ramach rewizyty pracownicy Instytutu Herdera wspólnie pracowali nad identyfikacją archiwalnych zbiorów. Badania te miały istotne znaczenie dla opracowania strat wojennych zabytków architektury należących do Muzeum, co zaowocowało opracowaniem we współautorstwie dwóch z trzech tomów opracowań wydanych przez Muzeum Gdańskie (K. Darecka, A. Frąckowska, *Straty wojenne. Ratusz Głównego Miasta w Gdańsku*, MG, Gdańsk 2020; K. Darecka, I. Jastrzebska-Olkowska, *Straty wojenne. Dwór Artusa i Sień Gdańska w Gdańsku*, MG, Gdańsk 2020).

7.3 Politechnika Gdańska

Habilitantka współpracuje od 2007 r. z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej, gdzie w 2008 r. rozpoczęła studia doktoranckie, zakończone obroną i wyróżnieniem doktoratu w kwietniu 2013 r. Rozprawa otrzymała nagrodę Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów: „Za najlepszą pracę naukową dotyczącą ochrony zabytków i muzealnictwa w roku 2013”.

Współpraca Habilitantki z Uczelnią ma formę porozumienia stron. Reprezentantami stron jest prof. Aleksander Piwka (PG) oraz Habilitantka (MG). Współpraca ta zaowocowała wspólnymi badaniami architektoniczno-konserwatorskimi zabytków architektury, w tym m.in.: Ratusza Głównego Miasta Gdańskie z jego hipotetycznymi rekonstrukcjami graficznymi historycznych faz budowy, dawnego Sierocińca, dawnego szpitala Bożego Ciała, Dworu Ernsttal czy przy planszowej wystawie „Gotycka Oliwa”. W ramach tej współpracy wykonano wspólnie inwentaryzacje pomiarowo-rysunkowe, graficzną rekonstrukcję pierwotnej stolarki z jej kolorystyką, projekt rekonstrukcji z adaptacją do nowych funkcji. Materiał badawczy został opublikowany w 2019 r. w książce: *Ubody, chorzy, sieroty. Szpitale dawnego Gdańska w okresie średniowiecza i nowożytności*.

Przy adaptacji Wielkiego Młyna wynikiem współpracy był projekt rekonstrukcji stolarki okiennej i drzwiowej do Wielkiego Młyna z kolorystyką detali odpowiednich dla średniowiecznej architektury. W wyniku tej współpracy powstał wspólny artykuł pt.: *Metodologia i metodyka odtwarzania stolarki* (...).

7.4. University of Pavia

W ramach współpracy z Politechniką Gdańską Habilitantka włączona została w latach 2021-2023 do współpracy z University of Pavia. Dotyczyła ona procesu wykorzystania nowoczesnych technologii skanowania laserowego, zastosowanego w badaniach rejestracyjnych m.in. Twierdzy Wisłoujście, Zespołu Przedbramia ul. Długiej, Bramy Wyżynnej czy Baszty na Zamurzu, co umożliwi-

to opracowanie wirtualnego zwiedzania tych obiektów. Efekty prowadzonych badań zostaną – jak pisze – opublikowane w książce.

VIII. Dorobek dydaktyczny, organizacyjny i w zakresie popularyzacji nauki

8.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Aktywność dydaktyczną Habilitantka realizuje w czterech uczelniach, prowadząc wykłady na studiach dziennych i podyplomowych.

W latach 2009-2014 prowadziła Ona zajęcia z problematyki konserwatorskiej, dotyczącej rekonstrukcji i adaptacji historycznych wnętrz w zabytkach architektury, należących do Muzeum Gdańska, na Studiach Podyplomowych Politechniki Gdańskiej pt.: „*Rewitalizacja architektoniczno-urbanistyczna obszarów miejskich*”. W latach 2018-2019 realizowała też wykłady z zagadnień historycznej stolarki okiennej dla dziennych studentów III roku kierunku *architektura*, w ramach zajęć: *rzemiosło architektoniczne*.

Inną formą pracy dydaktycznej są prowadzone przez nią od 2021 r. zajęcia na studiach podyplomowych w zakresie problematyki zabytkoznawczej i konserwatorskiej architektury historycznej na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zajęcia te dotyczą głównego pola zainteresowań Habilitantki – problematyki historycznej stolarki okiennej i drzwiowej w Gdańsku.

Takim też specjalistycznym blokiem zajęć są wykłady z problematyki konserwatorskiej, prowadzone dla studentów kierunku *konserwacja i restauracja dzieł sztuki* w specjalności *konserwacja witrażu* w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 2025 r. wygłosiła wykład „*Historyczna stolarka okienna. Wpływ technik szklenia na rozwój i konstrukcję*”. W tym samym okresie zaprezentowała Ona wyniki swoich badań, dotyczących historii stolarki okiennej i problematyki konserwatorskiej, na seminarium Katedry Historii Architektury i Katedry Konserwacji na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej.

Natomiast do działań promujących naukę i jej popularyzację odnieść można wystąpienia Habilitantki z problematyki konserwatorskiej, historii zabytków i ich detali, realizowanych przez jej jednostkę macierzystą – Muzeum Gdańska. Są to wykłady, spotkania z mieszkańcami, spotkania z seniorami, nagrania do filmów, wywiady czy cykle spotkań dyskusyjnych, takich jak: „Pora na konserwatora”, „Czwartki w Muzeum Gdańska”, wykłady w ramach Towarzystwa Dom Uphagena. Takie też formy upowszechnienia wiedzy i doświadczenia stosowane są w Stowarzyszeniu Konserwatorów Zabytków o. Gdańsk, którego Habilitantka jest sekretarzem. Ponadto kilkakrotnie prowadziła ona szkolenia i wykłady dla trójmiejskich przewodników (m.in.: wykłady w Muzeum Sopotu: „*Okna, historia, konserwacja i znaczenie w architekturze*” (2019 r.), „*Drzwi, historia, konserwacja i znaczenie w architekturze*” (planowany na 2025 r.); w Instytucie Kultury Miejskiej wykład „*Okna, historie, funkcje, znaczenia*” (maj 2021 r.); w Strefie Społecznej podczas Święta Wolności i Praw Obywatelskich w Gdańsku wystąpienie „*Architektura Drogi Królewskiej w widokach Gdańska. Prawda czy fantazja artystów*” (2019r.); w Towarzystwie Domu Uphagena wykład „*Drzwi gotyckie w Gdańsku i na Żuławach*” (2022 r.) i inne.

8.2. Osiągnięcia organizacyjne

W ramach zadań związanych z ochroną zabytków, realizowanych przez Muzeum Gdańska, Habilitantka organizuje i koordynuje wszystkie prowadzone w nim badania przy zabytkach architektury. Do jej kompetencji należy formułowanie zakresu badań oraz ich rodzaju, przygotowanie opisów przedmiotów zamówień, merytoryczna weryfikacja ofert i wybór wykonawcy. Niejednokrotnie też współuczestniczy Ona w badaniach architektonicznych i konserwatorskich.

Jako organizator realizuje się też w Stowarzyszeniu Konserwatorów Zabytków, głównie w badaniach i pracach konserwatorsko-budowlanych prowadzonych przez Muzeum Gdańska. Podczas plenerowego przedsięwzięcia zainicjowanego przez Muzeum Archeologiczne z Muzeum Gdańska w

2018 i 2019 r. zorganizowała Ona warsztaty średniowiecznych technik budowlanych w kilku specjalnościach, takich jak: wytwarzanie cegieł z gliny, układanie muru, kowalskie wyrabianie zawiasów i gwoździ, szklenie okien średniowieczną techniką łączenia szybek przy użyciu ołowianych szczeblin, a także warsztatową prezentację laserowego czyszczenia detali architektonicznych.

To sfera działalności, w której spełnia się Habilitantka, może nie na najwyższym poziomie aktywności, jest równie ważna.

8.3. Osiągnięcia popularyzacyjne

Pelen spis działań popularyzujących naukę, kulturę i sztukę został zawarty w *Wykazie osiągnięć naukowych*, pkt III.8. Działania Habilitantki występują kreatywnie zwłaszcza w realizacji wystaw w jej macierzystej jednostce – Muzeum Gdańska. Wystawy, których była kuratorem, dotyczyły historii wybranych zabytków architektury (np.: Synagogi, Komory Palowej Ratusza Głównego Miasta, piwnic i dawnych wodociągów w tymże budynku, Wielkiego Młyna, budynków rzemieślniczych napędzanych siłą wody kanału Raduni czy detali: przedproża Dworu Artusa, historii stolarki okiennej w Domu Uphagena, gdańskiego kowalstwa na poddaszu kościoła św. Katarzyny). Opracowała ona ich scenariusz, teksty do plansz, a niekiedy również projekty aranżacji i graficzny obraz tych plansz.

Niejednokrotnie Habilitantka udzielała wywiadów radiowych i telewizyjnych, dla prasy, a także brała udział w nagraniach filmów, które propagują historię zabytkowej architektury i problematykę konserwatorską. Uznać to należy jako dowód Jej wszechstronności w ekspozycji wiedzy i medialnych talentów.

Konkluzja

Dorobek i uzyskane kwalifikacje Habilitantki potwierdzają, że w swojej działalności naukowej stara się bardzo kompetentnie łączyć działalność naukowo-badawczą z działalnością eksperymentalną – rejestracyjną i projektową, a także publikacyjną oraz działalnością organizacyjną w zakresie popularyzacji nauki i edukacji.

Ma Ona udokumentowaną, samodzielną i zespołową, działalność projektową, potwierdzającą jej doświadczenie zawodowe i praktykę zdobytą głównie w macierzystym miejscu Jej pracy. Umiejętne łączenie pracy naukowo-badawczej, zwłaszcza eksperymentalnej, z działalnością projektową – szczególnie, gdy ich efekty mogą być wzajemnie implementowane – jest bardzo istotne. Działalność projektowa, stanowiąca potwierdzenie praktycznego waloru działalności architekta i praktycznego też statusu nauki i edukacji architektonicznej, znajduje swoje właściwe, opisowo-analityczne i graficzno-projektowe, odzwierciedlenie w wartości dorobku publikacyjnego Habilitantki. Jest ona w dyscyplinie architektury i urbanistyki podstawą tworzenia nauki.

Istotnym wkładem Habilitantki w dyscyplinę nauki *architektura i urbanistyka* jest przede wszystkim konserwatorskie rozpoznanie historycznych elementów i detalu architektury, którym w tym przypadku jest stolarka architektoniczna: okna, drzwi, ale także stropy, klatki schodowe oraz też i inne elementy wyposażenia, umeblowania i wystroju artystycznego wnętrza architektury – ich czasu powstania, kategorii, statusu, charakterystycznych cech stylistycznych, konstrukcji, dekoracji, kolorystyki. Szczególnie okna i drzwi stanowią ważny element składowy każdej architektury budynku, kształtującą jej formę zewnętrzną i wewnętrzną. Są też nośnikiem ważnych treści symbolicznych, a ich forma jest ważna dla wyrazu estetycznego architektury, którą integralnie z ich funkcją użytkową współtworzy. Służebność utylitarna Jej dokonań naukowych jest bezdyskusyjna i trwała, szczególnie zwłaszcza w procesach konserwacji, restauracji, adaptacji i przekształcania architektury zabytkowej, a także transponowania Jej wartości w architekturze współczesnej, pozostającej pod Jej kontekstowym wpływem.

Warto przy tym podkreślić, że opublikowane prace badawcze i projektowe, odwołując się do praktycznego aspektu działalności Habilitantki, prezentują nie tylko Jej warsztat naukowo-badawczy, konserwatorski, ale właściwą dla dyscypliny koincydencję teorii oraz projektowania architektonicznego i konserwatorskiego. Ujawnia to fundamentalną prawdę nauki architektury i o architekturze. Dzia-

łałość naukowa w dyscyplinie naukowej *architektury i urbanistyki* polega na wyzwaniach podczas projektowania potencji badawczej, która w procesie poznawczym – poprzez weryfikację idei i wartości – jest zaspokajana przez jej zastosowanie praktyczne, w długotrwałym i dynamicznym procesie tworzenia struktury problemowej oraz zespołu wartości tej architektury. Zawsze w sposób empiryczny. Proces przedłużonego w czasie projektowania, na które składają się działania rozumowe, sterowane metodycznie zorganizowanym procesem badawczym oraz działania intuitywne, osiągane na poziomie konceptualnym kreacji sztuki – projektowania umożliwiającego badanie, niezbędną refleksję i weryfikację dotychczasowych rozwiązań – może umożliwić dostęp do tych rejonów struktur rzeczywistości, które w inny sposób są trudno osiągalne lub wcale. Pozwalają je odkryć, zarejestrować ich istnienie i działanie oraz zrozumieć, a także dać temu wyraz werbalny i graficzny oraz w formie restaurowanej, rekonstruowanej i adaptowanej architektury. Pozwalają też ukazać jej sens i cel istnienia. Badania tych struktur w problemowym aspekcie architektury zabytkowej, poprzez zintegrowany, spójny system metodycznej, ciągle aktualizowanej i technologicznie doskonalonej rejestracji dziedzictwa kulturowego *in situ* oraz monitorowania jego stanu przy pomocy klasycznych i cyfrowych metod rejestracyjnych, wspomagane poprzez kwerendy archiwalne i analizy porównawcze źródeł, prowadzą do wiarygodnego sfinalizowania efektów procesu konserwatorskiego. Przy zastosowaniu opracowanej metodyki działań dają wiarygodny obraz architektury trwałej, użytecznej i pięknej. Prowadzą do jej zintegrowanej ochrony, włączając do zasobów dziedzictwa ogólnoludzkiej kultury.

IX. Wniosek końcowy

Naukowa działalność badawcza i projektowa, organizacyjna, popularyzatorska oraz dydaktyczna Habilitantki dr Katarzyny Dareckiej charakteryzuje się wyjątkową aktywnością. Jej dorobek osiągnięty po uzyskaniu stopnia doktora, można uznać za bardzo znaczący i w pełni wystarczający w kwalifikacji habilitacyjnej. Działalność eksperymentalna oraz praktyczna znajomość podjętej problematyki ma ścisły związek z uprawianą przez nią nauką specjalnością konserwatorską architektury. Stanowi ona wysoki potencjał wartości badawczej i projektowej. Zasluguje więc na wysoką ocenę.

Analiza osiągnięcia naukowego Habilitantki przedstawionego w monografii pt. „*Drzwi i wrota w Gdańsku od średniowiecza do współczesności*” i cyklu 6 publikacji problemowych z nią powiązanych, a także pozostałych efektów jej działalności badawczej i projektowej, stanowi o silnie eksperymentalnym statusie badań oraz nowatorskim, oryginalnym zastosowaniu nowych i klasycznych technik badawczych, rejestracyjnych i projektowych w konserwatorstwie, produktywnie wykorzystanych w praktyce i służących właściwie ochronie kulturowego dziedzictwa. Jej wkład w rozwój nauki architektury i o architekturze, w aspekcie badawczym i eksperymentalnym, jest bardzo duży i znaczący na tyle, że może być on uznany w pełni za podstawę do ubiegania się Jej o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie *nauk inżynieryjno-technicznych*, w dyscyplinie naukowej *architektura i urbanistyka*. W mojej opinii stanowi wkład w rozwój tej dyscypliny bardzo duży, wnoszący do niej nowe, oryginalne wartości.

Reasumując powyższe stwierdzam, że osiągnięcie naukowe dr Katarzyny Dareckiej oraz jej aktywność naukowa, organizacyjna, popularyzatorska nauki oraz dydaktyczna spełniają wszystkie wymagania *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz adekwatnych rozporządzeń i mogą być podstawą do nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

JERZY UŚCINOWICZ
prof. dr hab. inż. architekt

